

Landelijk Handelingskader demonstraties

Aanleiding

De afgelopen jaren is het aantal complexe demonstraties toegenomen. Naar aanleiding van het politieoptreden tijdens demonstraties zijn diverse publicaties en kritische rapporten verschenen. Dit onderstreept de behoefte om de handelwijze van de politie bij demonstraties te verduidelijken, zowel als richtlijn voor politiecollega's die worden ingezet als om extern inzicht te geven in onze werkwijze.

De handelwijze van de politie bij demonstraties omvat vele facetten. Over een aantal facetten zijn al door verschillende politieonderdelen de nodige handelingskaders geschreven. Veelal als losse handelingskaders waardoor sprake is van versnippering van informatie. In voorliggend handelingskader worden een aantal van die handelingskaders bijeengebracht. Bijvoorbeeld over twee thema's in dit handelingskader, namelijk 'contact met demonstranten' en 'identiteitscontroles bij demonstraties', zijn al eerder landelijke handelingskaders opgesteld. Omdat er behoefte is aan een nadere aanscherping op deze twee thema's, zijn de teksten enigszins gewijzigd in voorliggend handelingskader ter vervanging van de eerdere teksten.

Bij het opstellen van dit document is zowel intern als extern breed geïnventariseerd en zijn relevante betrokken partijen geraadpleegd. Dit handelingskader beoogt bij te dragen aan een zorgvuldig, ordelijk en veilig verloop van demonstraties.

Scope van dit document

Dit handelingskader is een interne richtlijn voor politiecollega's bij demonstraties. Het biedt op een aantal onderwerpen handvatten voor de uitvoering van het werk, maar bevat geen beleidsuitgangspunten of tolerantiegrenzen aangezien deze worden vastgesteld door het bevoegde gezag. Als gevolg van nieuwe ontwikkelingen (bijvoorbeeld aanpassing van relevante wetgeving) en/of inzichten (bijvoorbeeld over onderwerpen die moeten worden toegevoegd) wordt het handelingskader waar nodig aangepast.

Doel van dit document

Het doel van dit document is het bieden van een intern, praktisch en rechtmatig handelingskader voor politieoptreden bij demonstraties. Het geeft voor een aantal onderwerpen richting aan het handelen van politiemedewerkers, verduidelijkt en begrenst bevoegdheden en draagt bij aan een eenduidige, zorgvuldige en proportionele werkwijze, met respect voor het demonstratierecht.

Het handelingskader is omwille van de leesbaarheid niet uitputtend. Het is ondoenlijk om de ontelbare situaties te beschrijven wanneer een handeling onder welke omstandigheden wel of niet is toegestaan. Daarom is het aan de politiemedewerkers om binnen de bandbreedtes van het handelingskader een professionele afweging te maken over het eigen optreden.

Rol en uitgangspunten van de politie bij demonstraties

De politie respecteert en beschermt het demonstratierecht en stelt zich hierbij neutraal op: het maakt niet uit waarvoor of tegen iemand demonstreert. De organisator van de demonstratie is primair verantwoordelijk voor het ordelijke verloop van de demonstratie. De burgemeester is verantwoordelijk voor het beschermen en faciliteren van vreedzame¹ demonstraties.

¹ Een demonstratie wordt alleen beschermd door het demonstratierecht als de demonstratie vreedzaam is. Dit betekent dat de demonstranten geen geweld gebruiken en niet het doel hebben om geweld te gebruiken. Maar als slechts een of enkele deelnemers aan de demonstratie geweld gebruiken, mogen de autoriteiten dit niet toeschrijven aan de hele groep. Ten aanzien van gedragingen die weliswaar geen *violent intention* hebben maar wel gevaarlijke situaties veroorzaken of ernstige hinder veroorzaken c.q. inbreuk maken op rechten van anderen (zoals blokkades, lokaal- of ervredebreuk) hebben overheden een *margin of appreciation* om te beslissen of optreden daartegen noodzakelijk is in een democratische samenleving ter bescherming van de rechten van anderen. Enige overlast moet men dulden om demonstren mogelijk te maken.

Daarnaast mag de burgemeester als het noodzakelijk is - om (a) de gezondheid te beschermen, (b) ernstige verkeershinder tegen te gaan of (c) wanordelijkheden te voorkomen of te bestrijden (artikel 2 Wet Openbare Manifestaties) - een demonstratie ook beperken of (als het echt niet anders kan) verbieden of beëindigen. Daarbij kan de burgemeester zich laten adviseren en bijstaan door de politie om de demonstratie te beschermen, faciliteren en (als dat noodzakelijk is) beperken. De politie kan dus niet zelfstandig een demonstratie beperken of beëindigen, alleen de burgemeester kan dit besluiten.

De politie handelt onder het gezag van het Openbaar Ministerie als het gaat om de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde. De officier van justitie (het Openbaar Ministerie) richt zich op personen die strafbare dingen doen of zeggen tijdens een demonstratie. Het uitgangspunt is dat de politie c.q. het Openbaar Ministerie heel terughoudend is met strafrechtelijk optreden tegen vreedzame demonstranten. Het gaat bij een demonstratie immers om de uitoefening van een grondrecht en het opleggen van een straf aan een demonstrant is een beperking van het demonstratierecht. Dit betekent dat de politie niet snel zal ingrijpen, en al helemaal niet als een demonstrant niets ernstigs heeft gedaan. Het uitgangspunt in internationale verdragen is dat strafrechtelijk optreden tegen een demonstrant alleen kan als de demonstrant opzettelijk de dagelijkse gang van zaken ernstig verstoort.

Vier principes van crowd management

Bij het optreden tijdens demonstraties hanteert de politie ook de vier strategische principes van *crowd management*. De principes geven richting aan het handelen en dragen bij aan een ordelijk, veilig en proportioneel optreden. Daarmee vormen zij de uitgangspunten van dit kader.

- 1. Geïnformeerd zijn.** De politie wil – binnen de mogelijkheden van wet- regelgeving – tijdens een demonstratie goed geïnformeerd zijn over het publiek en de beweegredenen van de demonstranten. Wanneer duidelijk is wat voor hen (symbolisch) van belang is, kunnen spanningen tijdig worden herkend en kan hierop worden geanticipeerd.
- 2. Faciliteren van legitieme bedoelingen.** De politie ondersteunt legitieme bedoelingen van demonstranten. Zij stelt mensen in staat om op een veilige wijze hun mening te uiten of emoties te tonen, binnen de kaders van de tolerantiegrenzen.
- 3. Communiceren.** De politie communiceert duidelijk over haar optreden en de achterliggende intenties. Daarbij wordt actief geluisterd naar signalen en zorgen vanuit demonstranten en omstanders.
- 4. Differentiëren.** De politie maakt onderscheid tussen demonstranten die binnen de tolerantiegrenzen blijven en degenen die deze overschrijden. Demonstranten zijn verantwoordelijk voor hun eigen gedrag, niet voor de groep waar ze bij horen.

Leeswijzer

Dit document beschrijft kaders op een aantal onderwerpen voor het handelen van de politie bij demonstraties. Daarbij komen onderwerpen aan bod die spelen vóór, tijdens en na een demonstratie. Het betreft de volgende thema's: contact met demonstranten, identiteitscontroles bij demonstraties, omgang met de pers, inzet van beelden en camera's en de veiligheid van collega's.

Contact met demonstranten

In het kader van de voorbereiding en begeleiding van demonstraties onderhouden gemeente en politie indien nodig contact met organisatoren en deelnemers van demonstraties. Dit contact is gericht op het verkrijgen, maar ook het over en weer delen van informatie die noodzakelijk is voor een ordelijk en veilig verloop van de demonstratie, met inachtneming van het demonstratierecht en de proportionaliteit van het optreden door de overheid.

Doel van het contact

- De politie is er voor iedereen; de verbinding met burgers vormt de kern van politiewerk. Om het faciliteren, begeleiden en beschermen van de demonstratie naar behoren te kunnen invullen, is het voor de gemeente en de politie van belang om zo goed mogelijk vooraf geïnformeerd te zijn over onder andere de aard en omvang van een demonstratie.
- Een demonstratie dient op grond van de Wet openbare manifestaties (Wom) vooraf te worden aangemeld via een kennisgevingsformulier². Deze kennisgeving is niet bedoeld om toestemming te verkrijgen voor de demonstratie, maar om informatie aan te leveren die de gemeente nodig heeft om de demonstratie goed te faciliteren.
- Demonstraties die niet worden aangemeld worden ook zo goed als mogelijk gefaciliteerd.

Wijze van contact en informatievergaring in de voorbereidingsfase

- Voor het verzamelen van specifieke, taakgerichte informatie kan de gemeente, eventueel samen met de politie, contact opnemen met een burger die (mogelijk) deel uitmaakt van de organisatie van de demonstratie. Uitgangspunt is dat bij aanvang van het contact het doel van het gesprek kenbaar wordt gemaakt en dat wordt toegelicht waarom de betreffende vragen worden gesteld. Er kan onder meer worden gevraagd naar de datum en locatie van de demonstratie, de verwachte opkomst, de duur, de aanwezigheid van een door de organisatie aangewezen ordedienst en de wijze van demonstreren.
- Enkel het deelnemen aan een demonstratie is geen aanleiding om contact met burgers op te nemen.
- In het geval dat de politie het contact legt is de vorm van contact evenredig en passend bij de situatie. Indien mogelijk wordt gekozen voor telefonisch contact of per e-mail. Wanneer telefonisch en email contact niet mogelijk is en/of als de demonstratie veel afstemming vraagt kan een uitnodiging volgen voor een gesprek op het gemeentehuis of het politiebureau.
- Een huisbezoek vindt slechts bij uitzondering plaats, mede omdat dit als ingrijpend kan worden ervaren. Uitgangspunt is dat het huisbezoek aangekondigd plaatsvindt. Daarbij zal een zorgvuldige afweging worden gemaakt of de politiemedewerker in uniform het huisbezoek aflegt.
- Contactmomenten worden zorgvuldig voorbereid, uitgevoerd en conform Privacywetgeving geregistreerd in de politiesystemen.

Legitimeren door politiemedewerkers

- Een politiemedewerker in uniform hoeft zich niet uit zichzelf te legitimeren maar als een burger ernaar vraagt, moet het politielegitimatiebewijs (een kaart met de naam, het personeelsnummer en de pasfoto van de politiemedewerker) wel getoond worden. Bij optreden in uniform is er al sprake van herkenbaarheid; daarom volstaat een verzoek.
- Een politiemedewerker in 'burgerkleding' moet wel ongevraagd c.q. uit eigen beweging het politielegitimatiebewijs direct tonen, tenzij bijzondere omstandigheden (hectiek, gevaar) dit onmogelijk maken. Bij optreden in burger is een ongevraagde legitimatie essentieel, omdat de ambtenaar niet direct als politie herkenbaar is.

² Volgens de wet mogen gemeenten zelf regels opstellen voor de procedure voor het aanmelden van een demonstratie (de 'kennisgevingsprocedure').

Evalueren

- Na afloop van een demonstratie kan contact plaatsvinden tussen gemeente, politie en de organisator om het verloop van de demonstratie te evalueren.

Identiteitscontroles bij demonstranten

In beginsel vordert de politie geen legitimatie van deelnemers aan een demonstratie. De politie doet dit alleen wanneer dit redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitvoering van de politietaken. Daarbij wordt steeds een zorgvuldige afweging gemaakt, gelet op het demonstratierecht, vanwege de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene en het chilling effect dat de vordering kan veroorzaken.

Uitgangspunten:

- Enkel het deelnemen aan een demonstratie (ook waarvoor geen kennisgeving is gedaan) is geen reden voor een identiteitscontrole.
- Voor het vaststellen of iemand organisator is van de demonstratie is het vorderen van een identiteitsbewijs niet noodzakelijk. Dit kan zorgen voor een *chilling effect*: demonstranten kunnen ontmoedigd worden om van hun demonstratierecht (een grondrecht) gebruik te maken.
- Indien een ID wordt gevorderd dan legt de politie uit waarom dit is. Het enkel verwijzen naar de politietaken in algemene zin is onvoldoende. Er zal ook een concrete aanleiding voor moeten zijn.
- Vaststelling identiteit is een afzonderlijke politiebevoegdheid, die wanneer dit in het kader van handhaving van de rechtsorde wordt toegepast, onder het gezag van het Openbaar Ministerie plaatsvindt.

Wettelijke grondslag

De politie kan op basis van artikel 8 Politiewet een identiteitsbewijs vorderen voor zover dit redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitvoering van de politietaken.

Voorbeelden van wanneer wél een identiteitsbewijs van demonstranten kan worden gevorderd op grond van artikel 8 Politiewet (en daarmee redelijkerwijs noodzakelijk voor de uitvoering van de politietaken):

- Het voorkomen en bestrijden van wanordelijkheden: hiermee worden situaties bedoeld waarin sprake is van (dreigende) ernstige verstoringen van de openbare orde. Een demonstratie mag enige mate van hinder of verstoring veroorzaken van het openbare leven, zoals enige verkeershinder of luidruchtigheid. Van wanordelijkheden is sprake wanneer de grens van de toelaatbare ordeverstoring wordt overschreden, bijvoorbeeld bij - dreigende - geweldpleging, vernielingen, ernstige bedreigingen of rellen.
- Het opsporen van strafbare feiten³: dit kan aan de orde zijn wanneer sprake is van een mishandeling of discriminerende uiting of een overtreding van de Wvmo. In het laatste geval betreft het situaties waarbij demonstranten de door het bevoegd gezag gestelde voorschriften of beperkingen niet naleven of wanneer een demonstratie door het bevoegd gezag is ontbonden en deelnemers desondanks blijven demonstreren.
- Het beschermen van personen of objecten met een verhoogd veiligheidsrisico.

Ontbreken ID

- Bij het ontbreken van een identiteitsbewijs kan de politie, in voorkomende gevallen en na uitleg aan betrokkene, de betrokkene aanhouden en overbrengen naar een bureau (art.8 Pw jo 447^e, Sr).

³ Het vaststellen van de ID in het kader van het opsporen van strafbare feiten is nader gereguleerd in artikel 52 van het Wetboek Strafvordering (een opsporingsambtenaar bevoegd een verdachte staande te houden en diens identiteit vast te stellen) en artikel 27a van het Wetboek Strafvordering.

Zorgvuldigheid en vastlegging

- De afweging om een identiteitsbewijs te vorderen wordt zorgvuldig gemaakt en vastgelegd in de registratiesystemen van de politie, gelet op de inbreuk op de privacy van de betrokkene en het mogelijke *chilling effect*.

Gezichtsbedekkende kleding

- Enkel het dragen van gezichtsbedekkende kleding door een demonstrant is geen reden voor een identiteitscontrole, tenzij anders is afgesproken met het lokaal gezag in de beleids- en tolerantiegrenzen.
- Indien het vorderen van een identiteitsbewijs redelijkerwijs noodzakelijk is voor de uitvoering van de politietaak dan kan in dat geval worden gevorderd dat de betrokkene de gezichtsbedekking afzet in het kader van de identificatieplicht. Een zorgvuldige afweging is in het bijzonder noodzakelijk wanneer er begrijpelijke en soms legitieme redenen zijn om gezichtsbedekkende kleding te dragen tijdens een demonstratie, bijvoorbeeld uit angst voor repercussies door een dictatoriaal regime of de situatie waarbij een vermomming deel uitmaakt van de collectieve meningsuiting die ten grondslag ligt aan de demonstratie.

Contact en omgang met pers

De aanwezigheid van pers bij demonstraties in Nederland is essentieel voor transparantie en publieke verantwoording. Journalisten vervullen een belangrijke rol in de verslaglegging en vallen onder de bescherming van de persvrijheid en de vrijheid van meningsuiting. Zij hebben het recht verslag te doen van demonstraties en kunnen zich daarbij als journalist kenbaar maken.

Positie en bescherming van journalisten

- Journalisten kunnen verslag doen van demonstraties en moeten hun werk zonder intimidatie kunnen uitvoeren, ook in hectische situaties. De politie treedt op indien journalisten worden belemmerd of belaagd in hun werk.
- Journalisten (met een politieperskaart) vallen onder personen met een Veilige Publieke Taak. De politieperskaart wordt door de Nederlandse Vereniging voor Journalisten (NVJ) uitgereikt. Naast de politieperskaart kan een journalist een zogenoemde relle kaart dragen. De relle kaart is groter van formaat, zodat bijvoorbeeld de ME snel kan zien dat het om een journalist gaat. De relle kaart is alleen geldig in combinatie met een politieperskaart.
- Journalisten zijn niet verplicht een hesje of de politieperskaart zichtbaar te dragen.
- Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen journalisten; iedereen met een geldige politieperskaart wordt gelijk behandeld.

Politieoptreden en grenzen

- Bij inzet van de politie waaronder de Mobiele Eenheid kan behoefte zijn aan werkruimte. Journalisten dienen altijd opvolging te geven aan vorderingen van de politie om een gebied te verlaten ten behoeve van het creëren van een veilige werkruimte. De politie verwijst zo mogelijk op welke locatie de journalist veilig zijn/haar werk kan doen.
- Een journalist mag alleen weggestuurd worden wanneer er sprake is van belemmering van het werk. Dit dient getoetst te worden aan artikel 184 Sr. Dit artikel stelt het strafbaar om opzettelijk niet te voldoen aan een wettig en rechtmatig ambtelijk bevel of om een ambtelijke handeling te beletten, te belemmeren of te verijdelen.
- Politie spreekt journalisten aan op ontoelaatbaar gedrag jegens demonstranten.

Communicatie met journalisten

- Wanneer met journalisten wordt gesproken, betekent dit niet automatisch dat sprake is van woordvoering.
- Wanneer journalisten politiemedewerkers benaderen voor een gesprek over politieoptreden wordt doorverwezen naar woordvoering.
- Er wordt duidelijk kenbaar gemaakt wanneer verstrekte informatie bedoeld is als achtergrondinformatie en niet bedoeld is als officiële woordvoering dat gebruikt kan worden voor publicatie in de media.

Filmen en fotograferen

- Journalisten mogen in openbare ruimtes opnames maken (met uitzondering van een plaats delict). Daar is geen toestemming voor vereist.
- Ethische en juridische overwegingen ten aanzien van het filmen en fotograferen van slachtoffers en verdachten zijn de verantwoordelijkheid van de journalist.
- Wanneer een journalist politieambtenaren filmt, kan worden aangegeven dat men liever niet in beeld komt. Geüniformeerde agenten vervullen echter een publieke functie en mogen gefilmd worden in de openbare ruimte. Auteursrecht of privacy vormt daarvoor in beginsel geen belemmering.

Beelden en camera's

De politie is transparant over cameragebruik en zet camera's in wanneer dit strikt noodzakelijk en proportioneel is. De politie kan onder voorwaarden camera's inzetten bij demonstraties. Cameragebruik kan bijdragen aan het voorkomen of beheersen van verstoringen van de openbare orde en bijdragen aan het in goede banen leiden van mensenmassa's. Tegelijkertijd raakt de aanwezigheid van camera's (zelfs al staan de camera's uit) aan de privacy van betrokkenen en kan deze een chilling effect hebben op de uitoefening van het demonstratierecht. Daarom is een zorgvuldige en transparante afweging vereist.

Wettelijke grondslag

- De burgemeester kan op basis van artikel 151c Gemeentewet voor de handhaving van de openbare orde cameratoezicht instellen. Het gaat hierbij om cameratoezicht op openbare plaatsen. Dit is zowel op vaste als op mobiele (verplaatsbare) camera's van toepassing. In de praktijk gaat het meestal om vaste buitencamera's die op daarvoor aangewezen locaties voor langere tijd worden opgehangen. Voor de uitvoering van het cameratoezicht, bedient de burgemeester zich van de onder zijn gezag staande politie. Wat betreft cameratoezicht op grond van 151c Gemeentewet in relatie tot demonstraties, komt het dikwijls voor dat demonstraties plaatsvinden op plaatsen waar cameratoezicht reeds plaatsvindt vanwege openbare orde problematiek in dat gebied en er kan dan cameratoezicht zijn op de demonstratie. Een demonstratie zal in de praktijk geen reden zijn om op grond van artikel 151c Gemeentewet een camera in te stellen.
- Eventuele inzet van camera's gericht op het in goede orde laten verlopen van demonstraties zal plaatsvinden op basis van de algemene taakomschrijving van de politie in artikel 3 van de Politiewet. Op basis van dit wetsartikel mag de politie bij haar taakuitoefening een beperkte inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer. De inzet van camera's voor een korte duur is een beperkte inbreuk. De politie kan tijdens demonstraties gebruik maken van verschillende eigen middelen voor camerabeelden, zoals diensttelefoons, bodycams, drones, helikopters en videovoertuigen.
- Het is onder omstandigheden toegestaan dat de politie bij demonstraties camerabeelden maakt. Camera-inzet op grond van artikel 3 Politiewet is toegestaan bij kortstondige en incidentele inzet in situaties waarbij sprake is van:
 - Directe en actuele verstoringen van de openbare orde dan wel andere strafbare feiten die worden gepleegd. LET OP ten aanzien van demonstraties ligt de lat in principe hoger namelijk de ondergrens ligt bij 'wanordelijkheden' ('wanordelijkheden' betreft een zwaardere en vaak gewelddadigere inbreuk op de openbare orde dan een 'gewone' verstoring).
 - Sterke aanwijzingen dat ongeregelde heden of strafbare feiten zullen plaatsvinden. LET OP's: 1) idem als de vorige en 2) ongefundeerde vermoedens of verwachtingen dat de openbare orde zal worden verstoord, dus zonder dat daarvoor concrete aanwijzingen zijn, zijn onvoldoende om camera's in te zetten.
 - Crowd management.
- Interne politie beleidskaders bieden een uitgebreidere beschrijving van onder andere het juridisch kader, criteria en randvoorwaarden over de inzet van verschillende soorten cameratoepassingen. Zie het algemene Landelijk Beleidskader Camerabeelden en specifieke inzetkaders zoals het Inzetkader Bodycams en het Afwegingskader Politiedrones.

Zorgvuldigheid en vastlegging

- De afweging om één of meerdere cameratoepassingen te gebruiken wordt zorgvuldig gemaakt en

vastgelegd (muteren) in de registratiesystemen van de politie om hierover achteraf verantwoording te kunnen afleggen. Overigens dienen meer zaken te worden vastgelegd in de registratiesystemen van de politie, namelijk alle relevante informatie over de herkomst en wijze van verkrijging van deze politiegegevens⁴.

- Voor camerabeelden gemaakt bij demonstraties geldt het streven om deze niet langer dan zeven dagen te bewaren. Deze camerabeelden worden in ieder geval niet langer dan maximaal 28 dagen bewaard, tenzij zich een strafbaar feit heeft voorgedaan en bepaalde beelden langer moeten worden bewaard in het kader van de opsporing en vervolging van een strafbaar feit. Het gaat dan alleen om de relevante beelden, hetgeen ook beelden kunnen zijn die van belang zijn voor de juiste context van een incident. Overig beeldmateriaal moet worden vernietigd.

Bijzondere aandachtspunten

- Uitgangspunt bij het maken van camerabeelden (op grond van artikel 3 Politiewet en artikel 151c Gemeentewet) tijdens demonstraties is dat het kenbaar is bij de betrokkenen. De demonstrant moet kunnen weten dat er camerabeelden worden gemaakt. Afhankelijk van de ingezette cameramiddelen en de concrete situatie moet een keuze worden gemaakt hoe de inzet van politie-camera's optimaal kenbaar wordt gemaakt aan het publiek.
- De politie is transparant over het gebruik van camera's en de reden ervan. Het uitgangspunt is dat het voorgenomen en/of voorstelbare gebruik van camera's door de politie vooraf wordt besproken met de kennisgever c.q. organisator(en) van de demonstratie.
- Indien het gebruik van een camera wettelijk is toegestaan kan altijd nog de vraag gesteld worden of het echt nodig is. Dat geldt in het bijzonder voor de toepassing bij demonstraties waarbij terughoudendheid van belang is. Bij demonstraties wordt de inzet van camera's (dat geldt ook voor camera's die uitstaan) extra kritisch beoordeeld omdat dat demonstranten kan ontmoedigen om van hun demonstratierecht (een grondrecht) gebruik te maken. In die beoordeling is het onder andere relevant om na te gaan wat voor soort camera's geschikt zijn voor de situatie, of meerdere cameratoepassingen noodzakelijk zijn en welke impact heeft het op demonstranten (de ene cameratoepassing is naar haar aard meer indringend dan de andere en de inzet van meerdere cameratoepassingen heeft meer impact).
- Het lokaal bevoegd gezag kan een bepaalde zienswijze hebben over het gebruik van camera's door de politie tijdens demonstraties. Voorafgaande afstemming met het lokaal bevoegd gezag over de voorgenomen inzet van camera's is dan nodig.
- Conform de Europese AI-verordening past de politie geen *real-time* gezichtsherkenning toe, dus ook niet tijdens demonstraties. Gezichtsherkenning mag achteraf wel worden ingezet ten behoeve van de opsporing van verdachten van strafbare feiten.

⁴ Art. 3 lid 4 Wpg schrijft voor dat de herkomst en wijze van verkrijging van gegevens die worden verwerkt op grond van artikelen 9, 10 en 12 Wpg wordt vastgelegd. Hoewel dus niet expliciet voorgeschreven voor art. 8 Wpg-verwerkingen, geldt deze eis ook voor camera-opnames die verwerkt worden binnen de dagelijkse politietaken; dit opdat ze vervolgens ook voor 9- of 10-doeleinden verwerkt kunnen worden, bruikbaar zijn voor de opsporing en vervolging van strafbare feiten (*chain of evidence*) alsmede op grond van het zorgvuldigheidsbeginsel.

Veiligheid van collega's

Bij demonstraties kunnen zich situaties voordoen die gevolgen hebben voor de veiligheid, gezondheid en persoonlijke integriteit van politiemedewerkers.

Fysieke verplaatsing van demonstranten

- Op bevoegdheid van de burgemeester kunnen demonstranten bij beëindiging van een demonstratie fysiek worden verplaatst wanneer zij weigeren te vertrekken en minder ingrijpende middelen niet toereikend zijn.
- Bij het tillen en verplaatsen van demonstranten is de Arbowet (Arbeidsomstandighedenwet) van toepassing. Ter voorkoming van fysieke overbelasting worden geldende richtlijnen en beschikbare hulpmiddelen gebruikt.

Doxing

- Doxing is het met kwade bedoelingen verzamelen of verspreiden van persoonlijke of gevoelige informatie, met als doel iemand bang te maken, lastig te vallen of te belemmeren in het werk.
- Indien een politiemedewerker tijdens een demonstratie wordt gefilmd met als mogelijk doel doxing, wordt de leidinggevende geïnformeerd.
- De leidinggevende raadpleegt het Handelingskader Doxing om te bepalen welke stappen vanuit de organisatie worden gezet.

Geluid

- Het geluidsniveau vormt niet alleen een risico voor politiemedewerkers, maar ook voor demonstranten en omstanders. Regelgeving voor het geluid is opgenomen in APV's (Algemeen Plaatselijke Verordeningen).
- Bij een geluidsniveau vanaf 80 dB is het gebruik van gehoorbescherming verplicht.
- Voor een indicatie van het geluidsniveau kan gebruik worden gemaakt van een meetapp.
- Het lokaal gezag dient bij een geluidsniveau boven de 85 dB geadviseerd te worden hoe hiertegen direct kan worden opgetreden.
- Als er onvoldoende handelingsmogelijkheden bestaan en er sprake is van risico op gehoorschade, wordt afstand genomen van de geluidsbron.

Bewaartermijnen

In het geval bij het uitvoeren van de politietaak voorafgaand en/of tijdens een demonstratie gegevens zijn verwerkt worden deze opgeslagen en bewaard volgens de Wet politiegegevens (Wpg).

